

Eduko

Lühiülevaade TÜs kaitstud haridusalastest doktoritöödest peale taasiseseisvumist

**Ettekanne konverentsil *Traditsioon ja
Innovatsioon Hariduses*. TLÜ, 16. aprill 2015**

Prof Edgar Krull

Socialia

PILVE KÄNGSEPP

Küsimuste kasutamine kui võimalus
toetada õpilaste arusaamist loetust

DISSERTATIONES
PEDAGOGICAE
UNIVERSITATIS
TARTUENSIS

17

Peale taasiseseisvumist kaitstud haridusalased doktoritööd

(Dissertationes **Pedagogicae** Universitatis Tartuensis)

Karl Karlep	1993	Anu Palu	2010
Loone Ots	1999	Mairi Männamaa	2010
Hiie Asser	2003	Piret Soodla	2011
Piret Luik	2004	Heiki Krips	2011
Merike Kull	2006	Pille Häidkind	2011
Merle Taimalu	2007	Karmen Trasberg	2011
Anita Kärner	2009	Marvi Remmik	2013
Marika Padrik	2010	Pilve Kängsepp	2014
Krista Uibu	2010		

Peale taasiseseisvumist kaitstud ja loodusainete didaktika-alased doktoritööd

Dissertations **Pedagogicae Scientiarum** Universitatis Tartuensis)

Miia Rannikmäe	2001
Margus Pedaste	2006
Klaara Kask	2009
Anne Laius	2011
Katrin Vaino	2013
Mario Mäeots	2014

Tublimad juhendajad

Juhendaja	Kaitstud töid
Prof Jaan Mikk	2
Prof emeritus Jaan Mikk ja prof Lehtsaar	1
Dots Larissa Vassitšenko	1
Prof emeritus Atko-Meeme Viru	1
Dots Inger Kraav ja prof Anja Riita Lahikainen	1
Dots Hasso Kukemelk ja dots Dagmar Kutsar	1
Prof Aaro Toomela	1
Prof Eve Kikas	1
Prof Eve Kikas ja dots Jüri Afanasjev	1
Prof Eve Kikas ja prof Renate Pajusalu	1
Prof Edgar Krull ja dots Anu Raudsepp	1
Prof Edgar Krull	1

Esindatud temaatika

Temaatika	Autorid
Didaktika	
- Algklassiõpilaste matemaatikaalaste teadmiste arendamine	Palu
-Funktsionaalse lugemisoskuse arendamisvõimaluste välja selgitamine	Kängsepp
Doktoriõpe ja kõrgkooli õppejõudude areng	Kärner, Remmik
Eripedagoogika	Karlep, Padrik, Männamaa, Soodla
E-õpe	Luik
Laste areng	Taimalu
Multikultuurilime haridus, keeleõpe	Asser, Ots
Pedagoogika ajalugu	Trasberg
Terviseharidus	Kull
Õpetaja karakteristikud	Uibu, Krips

Kasutatud metoodika

Metoodika liik	Töid	Autorid
Küsitlus	7	Asser, Kull, Taimalu, Kärner, Uibu, Krips, Remmik
Eksperiment	3	Luik, Padrik, Kängsepp
Teadmiste ja võimete testimine	1	Palu
Võimete testide välja töötamine	3	Männamaa, Soodla, Häidkind
Arhiivimaterjalide kriitiline analüüs	1	Trasberg
Metoodika, õppematerjalid koostamine	2	Karlep, Ots

Dissertatsiooni tüübi järgi ja keele järgi

- Monograafiaid 7 (Karlep, Asser, Ots, Luik, Taimalu, Trasberg, Kängsepp)
- Artiklipõhiseid 10 (Kull, Kärner, Padrik, Uibu, Palu, Männamaa, Soodla, Krips, Häidkind, Remmik)
- Eesti keeles 7, üks vene keeles ja artiklipõhistest 9 inglise keeles

Uurimisküsimused/hüpoteesid ja osutus uudsusele

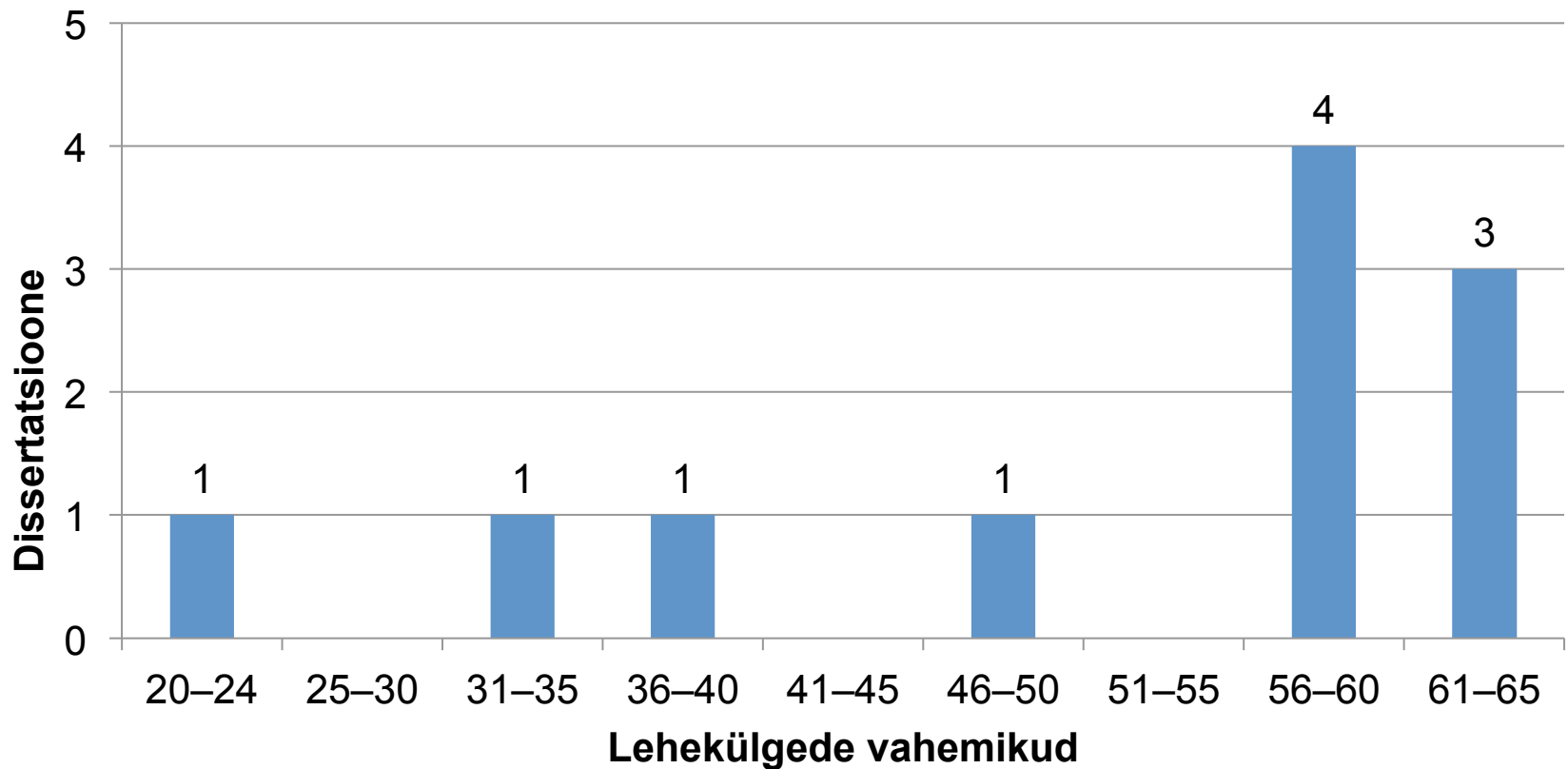
Uurimisküsimusi/ hüpoteese	Autor
0	Remmik
2	Kull
3	Asser, Kärner, Padrik, Häidkind
4	Luik, Palu, Krips, Trasberg, Kängsepp
5	Uibu, Männamaa, Soodla
6	Taimalu

Uudsus: 15st tööst 14s sõnastamata

Artiklipõhiste dissertatsioonide maht

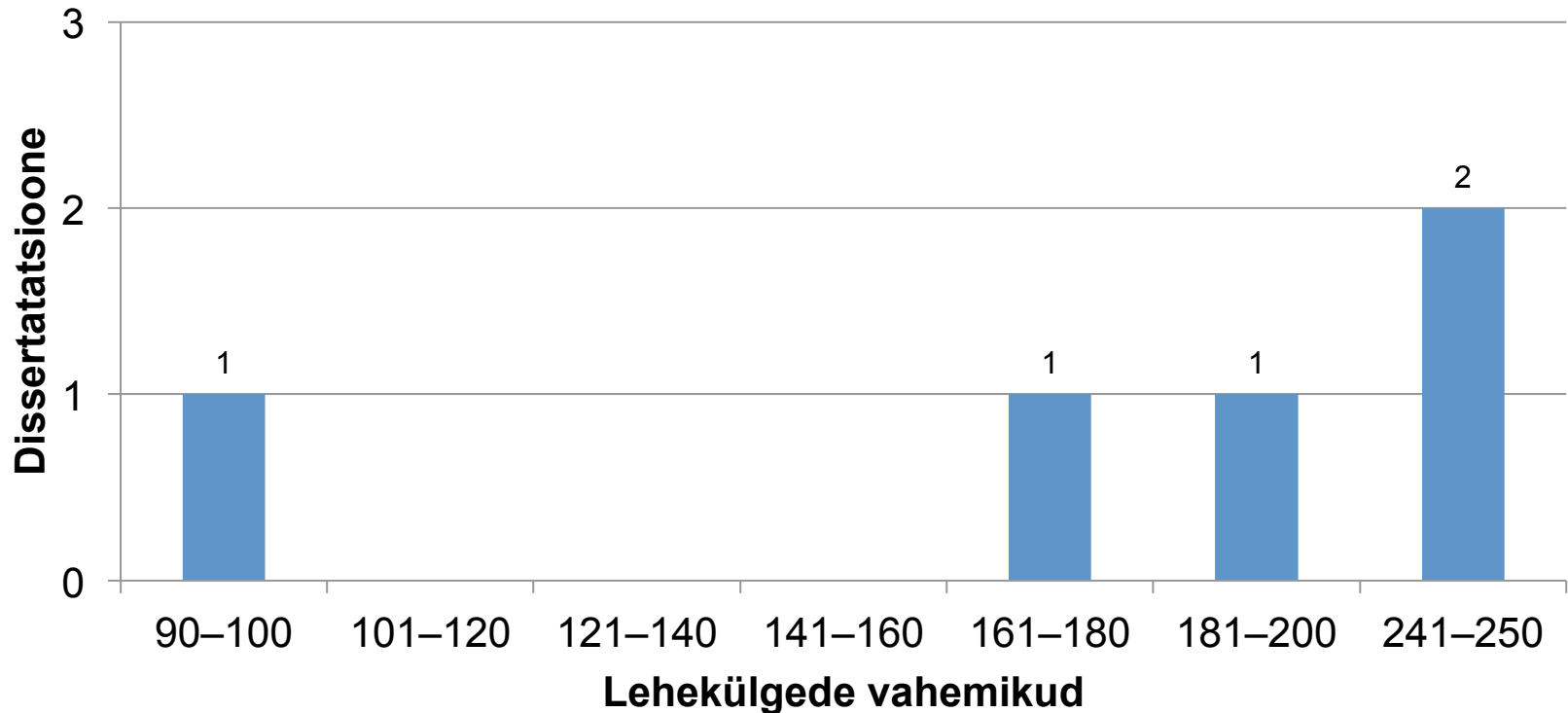
Jaotus katustekstide mahu järgi

Monograafiapõhiste haridusteaduslike dissertatsioonide maht

Jaotus põhiteksti mahu järgi

Veel mahuga seoses

- Vähima mahuga artiklipõhine dissertatsioon
21/95 lk, suurimaga 57/153

$r = 0,20$

- Vähima mahuga monograafiapõhine
dissertatsioon 91/124 lk, suurimaga 247/338 lk.

$r = 0,95$

Tänan tähelepanu eest!

Dissertatsioonide pealkiri, eesmärk ja väljund

Hiie Asser. Varajane osaline ja täielik keeleimmersioon Eesti muukeelse hariduse mudelitenä. Tartu, 2003. juh. dots Larissa Vassitšenko

Eesmärk: Eesmärgiks kaardistada vene õpilaste hinnang eesti keele oskusele ja uurida keeleoskuse taset 1994 ja seejärel kordusuuringu eesmärgiks uurida viie aasta jooksul toimunud muutusi ja tendentse vene kooli õpilaste hinnangutes eesti keele oskusele

Väljund: Selgusid vene õpilaste eesti keele oskust mõjutavad tegurid ja ettepanekud varajase immersiooniprogrammi rakendamiseks eesti keele õppimiseks

Piret Luik. Õpitarkvara efektiivsed karakteristikud elektrooniliste õpikute ja drillprogrammide korral. Tartu, 2004. Juh. prof Jaan Mikk

Eesmärk: selgitada, millised e-õpikute ja drillprogrammide karakteristikud on oluliselt seotud õpilaste õpitulemustega; kas samad e-õpikute ja drillprogrammide karakteristikud on seotud nii poiste kui tüdrukute õpitulemistega ja kas need seostuvad ühte moodi nii akadeemiliselt edukate kui vähem edukate õpilaste õpitulemustega

Väljund: Saadi üle 100 karakteristiku, mis seostusid õpikute ja drillprogrammide käsitlemise, kujunduse, teksti esitamise viisi, enesekontrolli võimaluste ning üldise iseloomustusega.

Merike Kull. Fertiilses eas naiste üldine tervisehinnang ja psühho-emotsionaalne tervis Eestis: seosed sotsiaalmajanduslike tegurite ja kehalise aktiivsusega. Tartu, 2006. Juh. prof emeritus Atko-Meeme Viru

Eesmärk: Kirjeldada fertiilses eas naiste üldist kui vaimset tervist, füüsilist aktiivsust ja tervisliku seisundi ja füüsilise aktiivsuse vahelist seost üleminekuühiskonnas

Väljund: 57% naistest leidsid, et nende tervis on hea, 40%, et keskpärane ja 3%, et vilets. Hinnangud tervisele korreleerusid nii sots. maj. staatusega kui haridusega. Kinnitus fakt, et kodust väljaspool töö ja laste eest hoolitsemine ei kahjusta naiste tervist. Mõõdukas kehaline aktiivsus suurendab positiivset suhtumist ellu.

Merle Taimalu. Laste hirmud ja toimetulekustrateegiad: võrdlev käsitus. Tartu, 2007. Juh. dots Inger Kraav ja prof Anja Riita Lahikainen

Eesmärk: Avada hirmude mõiste, anda ülevaade koolieelikutest laste hirmudest, toimetuleku strateegiatest, mõjukate teiste rollist ja teistest toimefaktoritest jne.

Väljund: Laste hirmud on muutunud 10 aasta jooksul; suurenenud on hirm kehaliste vigastuste ees; muutunud on toimetulekustrateegiad; laste ja vanemate arusaamad hirmudest lahknevad; vanemad kasutavad hirme sotsialiseeriva vahendina.

Anita Kärner. Juhendamine ja teadustöö koolitus professionaalses teadustöö kogukonnas. Uutest väljakutsetest Eesti doktoriõppes. Tartu, 2009. Juh. dots Hasso Kukemelk ja dots Dagmar Kutsar

Eesmärk: Avada doktoriõppe ja juhendamise positiivsed ja negatiivsed kogemused Eestis, lähtudes doktorantide arusaamades ja täiendatuna juhendajate ja ülikooli juhtide perspektiividest

Väljund: Doktoriõppe tõhustamiseks on vajalik, et kõigil osapooltel kujuneks ühine arusaam doktoriõppe eesmärkidest, koostöö ning doktorantide juhendamisel parima kogemuse levitamine.

Marika Padrik. Spetsiifilise kõnearengupuudega eesti laste sõnamoodustusoskus. Tartu, 2010. Juh. prof Aaro Toomela

Eesmärk: Selgitada, kuidas omandavad sõnamoodustusoskust spetsiifilise kõnearengupuudega eesti lapsed

Väljund: Olukorra välja selgitamine ja soovitused sekkumiseks spetsiifilise kõnearengupuudega laste puhul.

Krista Uibu. Õpetajate rollid, õpetamiskäsitlused ja –tegevused sotsiaalkultuurilises kontekstis. Tartu, 2010. Juh. prof Eve Kikas

Eesmärk: Õpetajate rollid, õpetamiskäsitlused ja –tegevused sotsiaalkultuurilises kontekstis

Väljund: Segus, et kooli-eelse lasteasutuse ja põhikooli I-II kooliastme klassiõpetajad kasutavad õpetamistegevusi ning täidavad rolle, mis lähtuvad peamiselt kognitiiv-konstruktivistlikust õpetamiskäsitlusest, et nad toetavad õpilaste arengut.

Anu Palu. Algklassiõpilaste matemaatikaalased teadmised, nende areng jasellega seonduvad tegurid. Tartu, 2010. Juh. prof Eve Kikas ja dots Jüri Afanasjev

Eesmärk: teada saada, millised on algklassiõpilaste matemaatikaalased teadmised ja kuidas on matemaatika õpitulemused seotud ühest küljest õpetajate uskumuste ja kasutatavate õpetamismeetoditega ning teisest küljest õpilaste verbaalsete võimete ja motivatsiooniga

Väljund: Ettepanekud muuta rõhuasetusi algklasside matemaatikaõppes. Soovitused ainekava muudatusteks. Rõhuasetus matemaatikaülesannete lahendamise üldoskuste kujundamisele – väljundina eeldatakse probleemülesannete lahendamise üldise skeemi tundmist.

Mairi Männamaa. Mõistete äraarvamise test verbaalse võimekuse hindamiseks. Testi kasutamine erinevates kontekstides ja gruppides. Tartu, 2010. Juh. prof Eve Kikas

Eesmärk: välja töötada mõõtevahend – mõistete äraarvamise test algklasside õpilaste verbaalsete võimete hindamiseks, sealhulgas kontrollida testi psühhomeetrilisi omadusi

Väljund: integreeritud võimeid mõõtvat mõistete äraarvamise testi väljatöötamine. Lühivariandis sobib skriiningu vahendina probleemsete laste väljaselgitamiseks.

Piret Soodla. Eesti laste pildipõhised narratiivid keelepädevuse näitajana üleminekul lasteaiast kooli. Tartu, 2011. Juh. prof Eve Kikas ja prof Renate Pajusalu

Eesmärk: koostada kooliteed alustavate eesti laste jutustamisoskuste hindamise vahend logopeedidele ja eripedagoogidele ning testida selle sobivust alakõne ja lugemisraskuste riskiga laste eristamisel

Väljund: loodi hindamise vahend ja uuriti eri keelepädevusega laste narratiive.

Heiki Krips. Õpetajate suhtlemiskompetentsus ja suhtlemisoskused. Tartu, 2011. Juh. prof emeritus Jaan Mikk ja prof Lehtsaar

Eesmärk: selgitada välja, millised on erinevused Eesti üldhariduskoolide õpetajate erinevate gruppide suhtlemisoskustes ja leida suhtlemiskompetentsuse struktuur

Väljund: Leiti st olulisi erinevusi põhikooli ja keskkooli/gümnaasiumi õpilaste hinnangute vahel õpetajakäitumisviisidele klassis. Ka leiti erinevused humanitaar- ja loodusainete õpetajate vastustes suhtlemiskompetentsust väljendavatele väidetele, aga ka mees- ja naissoost õpetajate hinnangutes. Fikseeriti õpetajate suhtlemiskompetentsuse struktuur.

Pille Häidkind. Testid lapse koolivalmiduse ja üldarengu hindamiseks. Testide katsetamine Eesti eelkooliealiste laste ja esimese klassi valimitel. Tartu, 2011. Juh. prof Eve Kikas

Eesmärk: katsetada CDO, CDO-R ning PEP-R teste, analüüsida nende sobivust Eesti eelkooliealiste ja I klassi laste psühholoogilis-hariduslikuks hindamiseks

Väljund: Järeldused kolme, Eesti oludele kohandatud testi rakendamisvõimaluste kohta.

Karmen Trasberg. Keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajate ettevalmistus Eesti Vabariigis (1918–1940) õpetajakoolituse ajaloolise kujunemise kontekstis. Tartu, 2011, 207 lk. Juh. prof Edgar Krull ja lekt Anu Raudsepp

Eesmärk: uurida keskkooliõpetajate ettevalmistuse korraldust ja üldpedagoogiliste õpingute sisu Tartu Ülikoolis, osutades võimalikele Lääne-Euroopa ja USA mõjutustele tollaste õppekavade arengus ning haridusuuenduses laiemalt

Väljund: uurimus tõi välja tendentsid, mis iseloomustasid keskkooliõpetajate ettevalmistust nendes välisriikides, mille mõjualas toimus Eesti pedagoogika areng; selgitas välja välissuhtlus- ja koostöökanalid, läbi mille välismõjud siinsetesse õpetajakoolituse õppekavadesse jõudsid; avas keskkooliõpetajate ettevalmistuse erijooned Tartu ülikoolis, selle õiguslikud konteksti, korraldusliku ja sisulise ülesehituse.

Marvi Remmik. Algaja õppejõu professionaalsuse kujunemise võimalused Eesti kõrgkoolides. Tartu, 2013, 129 p. Juh. dots Mari Karm

Eesmärk: kirjeldada ja analüüsida algajate õppejõudude kohanemist õppejõutööga, nende õpetamisarusaamu ja õpetamisarusaamade avaldumist õpetamispraktikas; selgitada, kuidas algajad õppejõud õpivad õpetamisoskusi ning mida tähendab nende jaoks õppejõuks olemine ja õppejõuna arenemine.

Väljund: Järeldused, et algajate õppejõudude professionaalse arengu toetamisel on oluline võtta arvesse õppejõudude arusaamu õppimisest ja õpetamisest ning õppejõud olemisest. Algajate õppejõudude erinevuste mõistmine võimaldab kõrgkoolidel luua tugisüsteeme, mis arvestavad õppejõudude erinevate vajaduste ja õppimise allikatega õpetamisoskuste õppimisel.

Pilve Kängsepp. Küsimuste kasutamine kui võimalus toetada õpilaste arusaamist loetust. Tartu, 2014, 124 lk. Juh. prof Edgar Krull

Eesmärk: välja selgitada, kuidas küsimuste esitamine loetava õppeteksti kohta mõjutab loetust arusaamist, ja täpsustada, millist mõju avaldab see loetust arusaamisele, võttes arvesse küsimuste esitamise tingimusi Eesti kooli oludes

Väljund: Uuring näitas, et järelenduslike küsimuste esitamine mõjutab loetust arusaamist positiivselt vaid kindlatel tingimustel. Nende täitmata jätmisel võivad esitatavad küsimused isegi häirida arusaamisega lugemist. Järelenduslike küsimuste mõju oleneb küsimuste esitamise ajastusest, õpilaste lugemisoskusest (korreleerudes õpilaste vanusega) ja loetava teksti keerukusest.

- **Karmen Trasberg.** Keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajate ettevalmistus
- Eesti Vabariigis (1918–1940) õpetajakoolituse ajaloolise kujunemise kontekstis.
- Tartu, 2011, 207 lk. Juh. prof Edgar Krull ja lekt Anu Raudsepp